

I. N. 7.

DISSERTATIO ACADEMICA

PRÆJUDICIA

HOMINUM NOSTRI SEculi

CIRCA

DECORUM

PERSTRINGENS,

QUAM,

Venia Facult. Philos. Reg. Acad. Aboëns.

PRÆSIDE

MARTINO JOHANNE

WALLENIO

Math. PROF. Reg. & Ord.

Publicæ censuræ

PRO GRADU

Subjicit

ANDREAS G. BECKMAN

WESTRO-GOTHUS,

DIE XV. JUN. ANNI MDCCLXIII.

L. H. Q. A. M. S.

A B O Æ,

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

§. I.

Quamvis plerique hominum nostri seculi, qui vel tantillum supra vulgus eminent, suum aliquod solenne faciunt, cum sibi de exquisita Decori observantia gratulantur; tantum tamen abest, ut nihil in nostris reperiatur moribus, quod veterem redoleat barbariem, ut potius hodie stolidissimis serviatur præjudiciis, quibus multa arbitramur decora, quæ vix inanem decentiæ speciem tuentur; ut nihil dicam de stultitiâ eorum, qui ex ipsis viriorum lacunis absonum aliquod decorum haurire saragunt.

§. II. Nomine decori id venire solet quod illa ipsa decet entia, quæ prærogativa libertatis gaudent, quatenus id quemque decere dicitur, quod ita iis, quæ ipsi vel insunt, vel adsunt, convenire intelligitur, ut in eo eluceat aliquid pulchri, in quo excellere gloriosum, deficere contra inglorium putant quotquot, de veritate & bonitate objectorum judicaturi, rectam & sanam consulunt rationem, quæ nihil neque bonum neque malum, neque verum neque falsum pronunciat, nisi cujus indolem, adcurato examine instituto, penitus exploraverit.

§. III. Quoties in ferendis judiciis hanc rationem, hunc ordinem negligunt homines, & prius de re aliqua aliquid vel negant vel adfirmant, quam naturam
sub.

subjecti & prædicati legitime cognoverint, toties præjudicia fovere dicuntur, siue aliena auctoritas, siue propria temeritas causa præcipitantiæ extiterit, quarum utramque hodie concurrere deprehendimus, cum de decoro sibi facienda sumunt arbitria, quorum errores his pagellis, quam fieri potest brevissime, bona Lectorum venia, repræsentare decrevimus.

§ IV. Cum vero aliud Divinis, aliud humanis in actionibus pulchrum & gloriosum adpareat, geminum inde Decorum efflorescere intelligitur, alterum divinum, alterum humanum, quorum utrumque mirum in modum detorquent præjudicia hominum politi, scilicet! seculi, quod quotidiana demonstrat experientia, ad cujus testimonia hic tanto rectius provocamus, quanto certius confidimus, ea adspernaturum neminem, nisi quem adeo perstrinxerint præjudicia, ut, quid distent aera lupinis, animadvertere prorsus nequeat.

§ V. Primum quidem exinde, quod Decorum illis solis competat entibus, quæ libero gaudent arbitrio, prono quasi alveo fluit, nec divinum, nec humanum stare posse decorum, si locus concedatur præjudiciis eorum, quos eo dementiæ adegit insanus peccandi pruritus, quem excusare, quam emendare, malunt, ut omnem libertatis laudem & divinæ & humanæ adimere contentur naturæ, utramque inexorabili fatorem necessitati, quam unde profectam velint, ne ipsi quidem intelligunt, subjicientes; quo tamen delirio nihil hodie frequentius.

§ VI. Decorum vero Divinum seorsim pervertum eunt quotquot adeo fascinavit præjudicium libidinis

nis, ut illud totum ex decoro humano metiri sustineant, ea omnia DEO decora somniantes, quæ homines utcumque decere videntur, quorum tamen multa sunt talia, ut ne his quidem veram gloriam adferre possint, ob eamque causam de natura decori non participant; quippe cujus inanem tantum speciem mentiuntur, non solidis rationibus, sed precariis suspicionibus superstructam.

§ VII. Quamvis omnes præjudiciorum sordes, quibus infelicia vitiorum mancipia Decorum divinum inquinare satagunt, nec liceat nec libeat fodicare; facere tamen non possum, quin eorum notam vesaniam, qui eam salutis viam, quæ in sacris præscribitur litteris, tanquam nimis asperam atque angustam, repudiantes, talia sibi media, talem salutis ordinem fingere audent, qualem quisque, salvis hypothesibus, & libidinibus, quibus jucundum putat servire, sibi maxime convenire judicat, iudicio rationis neglecto.

§ VIII. Cum genuinus conceptus Decorum etiam veram pulchri ideam involvat, hæcque ea tantum complectatur, in quibus tum iustus servatur modus, tum naturalis cernitur ordinis observantia, quorum ille, inter parum & nimium distinguens, omnibus nostris conatibus amabilem conciliat mediocritatem, hæc vero sollicitè cavet, ne aut majus minori, aut levius graviori temere præferatur, neque quæ ratio priora facit, ea persuasio posteriora faciat; haud difficulter intelligitur, pauciora esse decora, quam sibi persuadent, quos malefana fatcinarunt præjudicia, omnem mentis aciem obtundentia,

§. IX. Decorum est optimis litteris ornatum gerere animum; decorum est exquisita morum elegancia, tum publicis, tum privatis in congressibus, eminere; dum vero quis omnes vitæ partes serio literatum studio ita impendit, ut eo se a rebus gerendis penitus abstrahi patiatur, aut id unum agit, ut quæ sciti usus & culti ritus habentur, ea die ac nocte mediretur, næ is omnem decori laudem decoquit; quod tamen præjudicium, nescio quo pacto, a se amolientur hodierni vanitatum magistri, qui in comendis capillis fervent, in negotiis vero faciendis trigent, horum, quam illorum, minorem habentes rationem.

§. X. Quamvis temere non negemus, ex nitore vestium, lepore verborum, decore gestuum & reliquo ornatu externo haud parum gratiæ in totam hominum vitam redundare; in ipso tamen ordine multum hodie præjudiciis peccatur, cum his majus statuitur pretium, quam iis rebus, quæ ad internum hominis ornatum pertinent, quorum in numero solidum veritatis studium & sincerum virtutis exercitium merito ponitur, quippe quæ duo tantum præstant prioribus, quantum mens est corpore nobilior.

§. XI. Si dubitas, fieri potuisse, ut tam fœdus mentis morbus in tam polito inveterasceret seculo; attendas quæso ad mores parentum, qui se magni incolas mundi jactant, & assensum mihi facilis præbebis, cum observaris, eos in liberis educandis tam præpostera versari diligentia, ut plus studii in corpore ad novos elegantiarum modos componendo, quam in mente ad æternas honestatis regulas conformanda po-

nant, millies ineptum illius gestum corrigentes, dum vix semel pravum hujus statum emendare fatagunt.

§. XII. Hinc cum chara illa pignora disciplinæ scholasticæ tradere coguntur, in eumque finem eligendi sunt magistri, non tam quærunt, quam solida optimarum scientiarum notitiâ quisque imbutum adferat animum, quam quo successu in id incubuerit, ut manibus & pedibus ita ex formula uti possit, ut nullum temere gestum prodat, in quo fatuum seculi palatum aliquid inveniat, quod alium pariat gustum, quam imperiosum novitatis præjudicium jubet.

§. XIII. Præterea cum nihil nomen decori tueri possit, nisi in eo excellere gloriosum judicent sapientes, nec hi nativum gloriæ fructum ullis aliis ex actionibus percipi doceant, quam quæ illis ipsis convenient finibus, propter quos DEUS O. M. homini hanc potius, quàm aliam tribuit naturam & hanc potius quam aliam unicuique imposuit personam, iique fines generatim loquendo ad numerum redeant binarium, quo laudatio Numinis & perfectio hominis continentur; non potest non inde sequi, homines nostri seculi tot ineptissima fovere præjudicia circa illud, quod decorum dicitur, quot dictis aut factis, quæ nec laudem Numinis, nec salutem hominis important, aliquid gloriosi inesse judicant, quo demumcunque modo id faciant.

§. XIV. Ne quid gratis dixisse videar, ad varia variorum provoco deliria, quorum agmen ducant, qui in ipsis vitiis, nescio quam, decori speciem sibi invenire videntur; cujus generis cum magnus sit numerus

rus, alios in thesi veritatis, alios in praxi virtutis errorem committere, jubent præjudicia, quæ ipsa ex variis derivata fontibus variam admittunt divisionem, adeo ut alia ex falsa perceptione, alia ex prava inclinatione proficiantur, quorum utraque eorum auget auctoritas, quos vel charos habent vel doctos putant.

§. XV. Inter præjudicia theoretica haud scio an ullum hodie sæpius occurrat, quàm quod ii committunt, qui omnia litterarum studia, tanquam inania otiosorum ingeniorum somnia, contemunt, nihil nisi insulas argutias adpellantes quidquid quoquomodo scholam redoleat, quantumvis solidum id deprehendant alii, qui sanius quàm citiùs de rebus judicare didicerunt, omniaque tantum dignitatis habere intelligunt, quantum utilitatis præstare percipiunt, dum ad fines divinos ea referunt.

§. XVI. Huic contrario serviunt præjudicio, qui vitio laborant, quod pedantissimum vocare solemus, quorum tanta est inopia iudicii, ut nihil laude dignum putent, nisi quod scholasticam quandam arrogantiam sapiat, quæ non raro adeo ridicula reperitur, ut qui eâ laborant, omnium sanorum partim commiserationem, partim indignationem mereantur, illam quia se omnia nescire ignorant, hanc quia se omnia scire putantes alios omnes fungos existimant, qui nihil nisi pulverum & foetorem spargant.

§. XVII. Nihil vero in universo orbe scholastico neque causis turpiora neque effectis tristiora admittit præjudicia, quam serva criticorum turba, cujus qui se digna putant membra, tantum prodant factum ut nihil in ullo auctore sanum adgnoscant, nisi quod ipsorum placeat palato, quod quam corruptum sæpe sit, vel eorum probat temeritas, quibus religio non est purissima & sanissima DEI eloquia toties corrupta crepare, quoties ipsorum vel cerebrosa hypothese vel furiosa libidini repugnare animadvertuntur.

§. XVIII. Quamvis autem horum alii levius, alii gravius peccent,

cent, neutris tamen concedendum putamus, veram esse gloriam, quam argutiis suis criticis aucupantur, sive, salvis autographis, corrupta fingant exemplaria, sive, agnitis morum præceptis, falsa crimententur dogmata, quibus rationi impervia fidei mysteria continentur; quippe quum utrumque tum sanctitati divinae, tum felicitati humanæ adversum teneat, quod nemo homo negaverit, nisi cui pravus aliquis affectus ita mentis aciem perstrinxerit, ut stultissimo servienti præjudicio id gloriosum videatur quod jucundum sentit, nativa jucunditatis criteria ignorans.

§. XIX. Ex præjudiciis vero præcæcis nullum neque crassius neque turpius esse potest, quam quod maximus numerus hominum præsentis temporis tum committit, cum omnem Decori laudem, quam abs se dictis & factis tribuunt, ex pura puta metiuntur voluptate, quam sibi ex illis videntur percipere; quod eo rectius tenemus, quo certius novimus, plerosque tam infano laborare palato, ut nescio quem jucunditatis sensum ex pessimis sæpe flagitiis percipiant, contra vero nihil fere inventiant, quod sibi plus fastidii creet, quàm ipsis movet serium virtutis studium, quod tamen optimus quisque omnium experitur suavissimum.

§. XX. In hoc numero jurè habentur quotquot, omnem religionis & gustum & sensum fastidientes, quidquid verum pietatis zelum vel in dictis vel in factis aliorum importare animadvertunt, id vel pro certissimo habent documento simpliciter, quam non virtutem moralem, sed merum profundioris cognitionis defectum interpretantur, vel, quod iniquius esse videtur, pro verissimo venditant testimonio simulationis, qua nihil turpius cogitari potest.

§. XXI. Illiada post HOMERUM conscriberem, si omnia præjudiciorum genera, quibus nostro seculo pulchrum videtur servire, paulo plenius enumerare vellem; quare hic pedem figo, DEUM O. M. devoto rogans animo, ut sua efficiet bonitate, ne inanem Decoci speciem sectantes, nativum gloriam fructum, qui ex sane dictis & recte factis redundat, unquam minoris faciamus, quam sana jubet ratio, quæ tum demum talis est, cum divina gratiâ ab illis vitiis, quibus naturaliter laborat, liberata fuerit.

S. D. G.

